

Avguštin Lah

Ob 80-letnici prof. dr. Vekoslava Grmiča

Spoštovani gospod profesor, dragi slavljeneč!

V tem mesecu so se vrstili okrogli jubileji vašega življenja. V sredo, 4. junija, 80. rojstni dan, v soboto, 21. junija, ste praznovali god, že aprila 35-letnico škofovskega posvečenja. Na več krajih so vam priredili sprejeme. Danes ste tukaj med nami, da bi počastili Vaš jubilej in se zahvalili za vašo ustvarjalno pot teologa, misleca in profesorja.

Vaša 80-letna življenjska pot se razteza od časa po prvi svetovni vojni, ko ste se rodili, kriznega obdobja pred drugo svetovno vojno in med njo, preko preobratov povojnega dogajanja, čez vzpone in propade političnih sistemov in družbenih ureditev doma in v svetu, do samostojne Slovenije in preloma tisočletja, do danes, ko smo tik pred vstopom v Evropsko unijo. Vse v tem zunanjem okviru vašega življenja ste prestali in preživeli. Vsak od teh časov je po svoje puščal v vas doživetja, spomine, preizkušnje in izzive. Ves ta čas pa je bil tudi duhovno-miselno dogajanje različnih med seboj prepletenih filozofskih, teoloških in kulturnih tokov, ki so zaznamovali vašega duha, vašo ustvarjalno teološko dejavnost. S svojo ustvarjalnostjo pa ste tudi Vi zaznamovali delovanje Teološke fakultete in slovensko teologijo.

Ni namreč miselnega toka in ne teološke smeri, s katero se ne bi soočali, jo študirali in spoznavali. Predvsem pa ni teološke smeri v svetu, ki se je v času vašega življenja pojavila, ki je vi ne bi poznali; in verjetno ni teološke problematike, ki se je vi ne bi ustvarjalno lotevali. Od neosholastike naprej, v kateri ste bili poučeni v času osnovnega teološkega študija takoj po vojni v Ljubljani, ste vedno znova nadgrajevali in plemenitili svojo teološko misel. Potem ste začeli sami ustvarjati.

Kratek oris znanstvenega dela

Vaše znanstveno delo obsega preko 1200 bibliografskih enot. Poleg teoloških univerzitetnih učbenikov *O Bogu* 1967; *O Bogu Stvarniku in stvarih* 1967; *Oris nauka o veri* 1968; *Nauk o poslednjih rečeh – Esahatologija* 1967; *Človekova eksistenca v Kristusu ali Nauk o milosti* 1971 ste izdali 24 samostojnih monografij od katerih naj omenim samo

naslednje: *Teološka vsebina strahu v eksistencializmu*, Ljubljana 1961; *Med vero in nevero*, Celje 1969; *Krščanska osebnost*, Ljubljana 1971; *Teologija v službi človeka* (skupaj z J. Rajhmanom), Tinje 1975; *Iskanje in tveganje*, 1-4, Ljubljana 1975; *Resnica iz ljubezni*, Ljubljana 1979; *Življenje iz upanja*, Ljubljana 1981; *Humanizem, problem našega časa*, Trst 1983; *V duhu dialoga*, Ljubljana 1986; *Christentum und Sozialismus*, Celovec 1988; *Kristjan pred izzivi časa*, Maribor 1992; *Moja misel*, Ljubljana 1995; *Iskanje resnice*, Ljubljana 1997; *Der Mut zum mündigen Cristsein*, Maribor 1998 in kot zadnja ob 80-letnici *Misli iz šole življenja*, Ljubljana 2003. Za področje teologije je pri Mohorjevi v Celju 1973 izšel *Mali teološki slovar*, prvo tovrstno delo v novejši slovenski teološki literaturi.

Vaše znanstvene in strokovne razprave ter razmišljanja so bile objavljene v domačih revijah in časopisih: *Bogoslovni vestnik*,¹ *Cerkev* v sedanjem svetu, *Anthropos*, *Teorija in praksa*, *Dialogi*, *Zgodovinski časopis*, *Časopis za kritiko znanosti in drugih* ter v tujih: *Concillium*, *Kritisches Christentum*, *Neue Wege*, *Svesci* in drugih. Posebej je treba omeniti revijo *Znamenje*, ki ste ji bili soustanovitelj, dolga leta urednik ter nepogrešljivi avtor in organizator vse do danes. Vaše uredniško in organizacijsko delo je povezano tudi z Mohorjevo družbo v Celju, katere predsednik ste bili v letih 1968-1982.

Kot profesor dogmatične teologije ste zaznamovali več kot tridesetletno obdobje Teološke fakultete, posebno njene enote v Mariboru. Kot predavatelj pa ste gostovali tudi na mnogih evropskih fakultetah: v Heidelbergu, Tübingenu, Regensburgu, Freiburgu, Upsali in drugod.

Predavatelj in mislec s koncilskim duhom

Vaša teologija, s katero ste zaznamovali slovenski prostor, ni bila nikoli suhoparna oziroma tako imenovana šolska teologija. V svojih teoloških učbenikih, ki so sicer zgrajeni z natančno, sistematično in logično doslednostjo, ste vedno upoštevali bivanjsko, življenjsko, se pravi, odrešenjsko razsežnost predstavljene teološke tematike. Tisti, ki smo vas poslušali kot profesorja, vemo, da vam je bil učbenik le izhodišče za odkrivanje in vstop v prostrana obnebja in za usmerjanje v brezmejne globine spoznanja in resničnosti. Vaša profesorska (skoraj 35-letna) služba ni bila »učenje« dogmatike in brezosebno podajanje sistema resnic, ampak uvajanje, vodenje v Skrivnost, ki jo resnice razode-

¹ Vse Grmičeve članke in drugih avtorjev za področje dogmatične teologije objavljene v *Bogoslovnem vestniku* od leta 1922 naprej, ki jih ni mogoče objaviti v tiskani verziji, ker je preprosto premalo prostora, kakor celotni BV, je sedaj mogoče dobiti na spletni strani: www.teof.uni-lj.si....

vajo, in vabilo v življenje, za katerega se je treba svobodno odločati. Prav to vas je - kakor vse vaše pisanje - razodevalo kot neumornega iskalca resnice. Tiste Resnice, ki je nihče nima v svoji lasti, ampak jo mora vsak iskati: sam, v dialogu z drugimi, v povezavi s preteklimi iskanji in najdenji, v dialogu s tistimi, ki so drugačni, nasprotni ali celo sovražni. Resnica vam je bila vedno ljubezen in križ. Bila vam je Bog. Ta Resnica, Bog, je le ena sama, poti do nje pa skoraj toliko, kolikor je iskalcev. Zato ste mogli v vsem in pri vseh, ki iskreno mislijo, (ali, ki sploh kaj mislijo) najti sledove iskanja Boga. Iz tega ozadja ste bili v šestdesetih letih skupaj s profesorjem Janžekovičem in Cajnkarjem po vzoru nekaterih drugih v Evropi začetnik dialoga z marksisti, ki je sicer rodil manj od pričakovanega, a vendar: nič dobrega ne gre v izgubo. Prav tako pa dejavni v prvih letih Študentskih tečajev in še marsikje.

Neštetim je bila Vaša, zapisana misel v težkih razmerah borbenega ateizma na eni strani in vse večjega razmaha sekularizirane moderne kulture na drugi strani, kakor svetilka pri njihovem iskanju vere, resnice o Bogu in človeku ter poslanstvu Cerkve. Bila jim je opora pri premagovanju dvomov in vzpostavljanju osebne vere.

Ker ste vedno izhajali iz stališča iskalca resnice, ki naj bi jo vsakdo osebno iskal in se ji bližal, ste mogli razumeti vsakega človeka v razpeditosti med »vero in nevero«. Prav zato pa za vas nevera ni čisto brez vere in nobena vera ni popolnoma brez nevere. Tudi vsako iskanje je združeno s tveganjem in odločitvijo. Navsezadnje pa vsi hodimo in živimo zares človeško le iz upanja, ki je največkrat upanje proti upanju. Vse te in druge velike in male resnice teologije in življenja ste končno posredovali iz ljubezni, ki jo je kdaj pa kdaj prežemala »sveta jeza«. Zakaj za »Božjo stvar« in za človeka vam je vedno šlo.

Najodločilnejši dogodek v Vašem teološkem ustvarjanju je bil prav gotovo 2. vatikanski cerkveni zbor, ki je sprostil ustvarjalnost ter odprl vrata svobodi in upanju v nove binkošti. A kaj kmalu je koncilski duh postal zaklad, odtisnjen med platnice, ki so se ga nekateri ustrašili in zbali, mnogi pa ga ne razumejo. Vi ste osvojili duha koncila ter ga vgrajevali v svojo teološko misel skupaj s teološko in mistično tradicijo preteklosti in sedanosti, z modernimi teološkimi, znanstvenimi in miselnimi spoznanji in iskanji in tudi z naukom cerkvenega učiteljstva, kolikor je sledilo koncilu. Vse to pa ste ob naslonitvi na biblično sporočilo, predvsem na duha evangelija povezali v lastnem ustvarjalnem razmisleku s konkretno situacijo in z življenjem. Tako vsestransko prežeta teološka drža vam je omogočala, da ste bili vedno kritični do vsega, tudi do dela vidne cerkve. Do Cerkve ste bili kritični, ker ste jo ljubili in ji zapisali svoje življenje in ker ste hoteli, da bi bila po Jezusovi zamisli brez gube in madeža (prim. Ef 5,27). Morda je bila v tem razsežnost

vaše preroške službe. Imeli ste in imate to karizmo, sposobnost in pogum, da ste držali ogledalo. Nekateri, ki so se v njem prepoznavali, so blatili ogledalo in tistega, ki ga postavlja. A vaša posebnost, edinstvenost ostaja prav v tem, da ste mogli ostati vse do danes v svoji samostojnosti in svobodnosti na določeni razdalji – čeprav ne brez bolečine -, ki vam omogoča, da dogajanje in ljudi vidite drugače, morda bolj jasno. Obenem pa ostajate zvesti sami sebi, svoji vesti. Prav s tem predstavljate ne le lik samostojnega misleca, teologa, učitelja, temveč tudi poštenega in dobrega človeka.

Vedno ste bili nekoliko drugačni, takšni ostanite še naprej. A tam nekje, v svojih globinah, na skrajni meji samega sebe smo si vendar blizu in kljub razlikam edini.

V imenu vseh tukaj zbranih, v imenu vseh tistih, ki so bili deležni vaših misli, besed, spodbud in tudi opominov ter v imenu katedre za dogmatično teologijo, ki ste ji bili dolga leta predstojnik, se vam zahvaljujem, vam iskreno čestitam in želim še veliko zdravih in ustvarjalnih let v službi Boga in človeka.